

L'arquitecte i teòleg publica el llibre "L'afany inútil dels constructors", a l'editorial Fragmenta

Eloi Aran: “El que sembla inútil és sovint el que ens fa més humans”

Lucía Montobbio | 14 de setembre de 2025

Què manté units els qui comparteixen una casa, una ciutat o fins i tot una visió del món? A *L'afany inútil dels constructors* (Fragmenta, 2025), l'arquitecte i teòleg **Eloi Aran** explora aquest **fil invisible que sosté les comunitats**. Inspirat en el Salm 127 i en diàleg amb pensadors com **Lluís Duch** o **Martin Heidegger**, Aran combina vivències personals, referències bíbliques i reflexions arquitectòniques per qüestionar la lògica funcionalista i l'obsessió contemporània per la productivitat. Davant d'una modernitat que redueix la vida al fet útil, proposa recuperar una arquitectura compassiva i oberta al misteri, capaç de fer de l'aparent "inútil" un espai de sentit i de cura compartida.

Com a arquitecte i teòleg, què el va portar a escriure aquest llibre?

Tot va començar quan vaig veure que l'editorial Fragmenta proposava una nova col·lecció: Assaltar la Bíblia. Es tractava d'una línia que oferia llibres d'assaig sobre temes contemporanis a través de la relectura de passatges bíblics cèlebres, amb un estil fresc i una mirada humanista i transversal. Sempre he cregut que hi ha connexions inesperades entre l'arquitectura i la Bíblia. El Salm 127, que inspira el títol d'aquest llibre, n'és un exemple clar. Em va semblar que aquests versets amagaven un fil molt interessant a explorar, i vaig decidir convertir-lo en llibre.

Quan va començar a treballar en el text?

Vaig començar l'estiu passat. Volia evitar un assaig massa teòric o esotèric; em semblava més honest i útil que fos un text aterrat, que partís d'experiències concretes. Per això cada capítol s'obre amb una vivència personal.

Cert. El capítol "casa" comença amb la descripció d'una fotografia familiar, el capítol "ciutat" amb la imatge d'un coixí penjat en un arbre d'un carrer transitat de Barcelona, el capítol "món" amb un cementiri entre vinyes i escoles. Què simbolitzen aquestes imatges?

La primera és una fotografia amb la meva germana, de quan érem petits. La meva germana té síndrome de Down. Allà volia transmetre que tot comença des de la feblesa, que troba un lloc central dins l'espai domèstic i afectiu; la segona imatge, la del coixí penjat, simbolitza la ciutat: una comunitat necessita un relat compartit, un somni que l'uneixi i la impulsi cap al bé comú; finalment, la tercera és un cementiri. Aquesta remet al món en la seva dimensió històrica i transcendent, a la consciència del temps i a la memòria dels qui ens han precedit i que, fins i tot quan semblen inútils, continuen formant part de nosaltres.

Coberta del llibre "L'afany inútil dels constructors", publicat per Fragmenta.

La divisió en aquests tres capítols, que inicien amb aquestes tres imatges, troben inspiració en Lluís Duch? En les seves anomenades "estructures d'acollida"?

Sí, absolutament. Ell parlava de les "estructures d'acollida" que ens configuren com a persones: la co-descendència (la família) que correspondria al primer capítol: la casa. La co-residència (la ciutat i la política), que refereix al segon capítol: la ciutat. I, la co-transcendència (la mirada global i religiosa), que introdueix el tercer capítol: el món.

Són tres àmbits que avui en dia sovint es veuen com a inútils o prescindibles, però que en realitat són essencials. Em va semblar que connectaven molt bé amb el salm que repetia aquesta idea d'inutilitat. La paraula inútil es repeteix fins a tres vegades en 8 línies. Com és tanta insistència en allò "inútil"?

Aquest verset, com explico a la introducció, el vaig descobrir gràcies a l'arquitecte i jesuïta Josep Baquer, que el feia servir per beneir la taula: "Si el Senyor no construeix la casa, és inútil l'afany dels constructors. Si el Senyor no guarda la ciutat, és inútil que vigilin els sentinel·les. És inútil que us lleueu tan de matí i aneu tan tard a reposar, per menjar un pa que guanyeu a dures penes: fins quan dormen, ell el dona als seus amics!"

Aquest salm va ser el punt d'inici del llibre. La repetició d'"inútil" crida l'atenció, però precisament aquesta paraula ens convida a mirar amb una altra perspectiva tot allò que solem rebutjar o menysprear. El que sembla inútil és sovint el que ens fa més humans. La modernitat funcionalista ha reduït la vida a la utilitat immediata: serveix o no serveix. Però el que no té un ús pràctic sovint és el que ens humanitza i ens dona sentit: el temps gratuït, la fragilitat, la bellesa que no serveix per a res... tot això ens ajuda a créixer com a persones.

Venint avui a la feina, he vist una persona sense sostre dormint al costat d'un cinema, que abans servia d'aixopluc i ara no perquè l'entrada està barrada amb una persiana. Pensava en el que escriu sobre l'arquitectura compassiva. Per què incomoda ser útil d'aquesta manera?

La que escull és una imatge potent. Que es repeteix en diversos llocs a la nostra ciutat, i fins i tot en espais als quals es pressuposa acollida. Aquest exemple està vinculat a la perspectiva compassiva de l'arquitectura. I també a la paràbola del Bon Samarità, que revela la nostra tendència a l'aporofòbia. Situem el pobre, el fràgil, al racó, al marge, com més apartat millor, i l'anem expulsant. La paràbola del bon samarità també ens convida a reflexionar sobre els espais i sobre l'ús que donem a l'espai sagrat. Com deien Xavier Pikaza, González Faus i d'altres: els pobres són els *vicarius Christi*. Per tant, poder acollir els que viuen als marges hauria de ser un tret característic i significatiu d'un espai veritablement humà.

Hi ha algun exemple, a Barcelona, d'arquitectura compassiva?

Sí. Tenim, per exemple, l'**Hospital de Campanya de Santa Anna**, que funciona molt bé i visualitza aquesta funció humana, social, caritativa de l'arquitectura, més enllà de la compassió entesa superficialment. Al llibre cito la sèrie *The Architect*. En els seus episodis es mostra com cert mobiliari urbà podria ser acollidor, però en canvi, per criteris de disseny o per altres raons, es converteix en un element que castiga i expulsa les persones, en lloc de millorar la seva vida.

Voluntaris a l'hospital de campanya Santa Anna.

Després de la referència sobre la sèrie The Architect, cita a Italo Calvino, Les ciutats invisibles, per parlar de l'infern. L'infern present és el compàs frenètic. Quina forma pren l'arquitectura per contestar a aquest infern?

La veritable arquitectura avui seria la que ens ensenya a esperar. Les sales d'espera abans de ser atesos, abans de ser tractats... La utilitat de l'arquitectura sacra també ve definida per l'espera. Tornem a l'arquitectura que considera la passivitat, però també la compassió, que pensa en l'alteritat. La que deixa fer i acull.

Parla de la ciutat com un espai de trames juxtaposes i de cacofonia que dificulta l'escolta i el diàleg. Com podríem convertir les ciutats?

Una ciutat és bona si ens fa millors persones, i això és una cosa que gairebé ningú es pregunta. Com una ciutat ens pot fer millors persones? Hi ha exemples d'arquitectura social que ho tenen en compte: habitatges protegits amb espais per relacionar-se... però moltes vegades tot acaba sent mercantilitzat, com els grans centres comercials amb halls enormes.

Un bon exemple és Bellvitge. Hi vaig viure durant 5 anys. Urbanisme modern, blocs ben orientats i ventilats, però també amb una planta pensada per la relació entre veïns, amb rambles i serveis als extrems. Els nens poden anar amb bicicleta, la gent es troba... és una ciutat pensada perquè la vida comunitària tingui sentit, no només per encabir el màxim de gent possible.

Escola Joan XXIII, Jesuïtes Bellvitge i Jesuïtes Catalunya

Sobre aquesta relació entre "habitar" i "construir" també reflexiona Heidegger. Quina similitud hi ha entre el pensament del filòsof i el salm 127 o la saviesa bíblica en general?

Sí que és cert que hi pot haver un vincle entre la reflexió de Heidegger i el Sant 127, un pont que ens parla del que significa habitar més enllà de simplement construir. Heidegger el que assenyalava és que *bauen*, construir, significava originalment habitar. Construir, habitar no es tracta només de construir cases. És, més aviat, crear llocs on podem tenir cura de la quaternitat (terra, cel, divins, mortals).

M'agrada una citació que no he inclòs al llibre. És un passatge, on el rei David expressa el desig de construir un temple per a Déu, però Déu li respon a través del profeta Natan, indicant que no serà David qui construeixi el temple, sinó que serà el fill d'ell qui ho farà. Aquesta resposta subratlla la idea que Déu no necessita una casa construïda per mans humanes, ja que és el creador de l'univers.

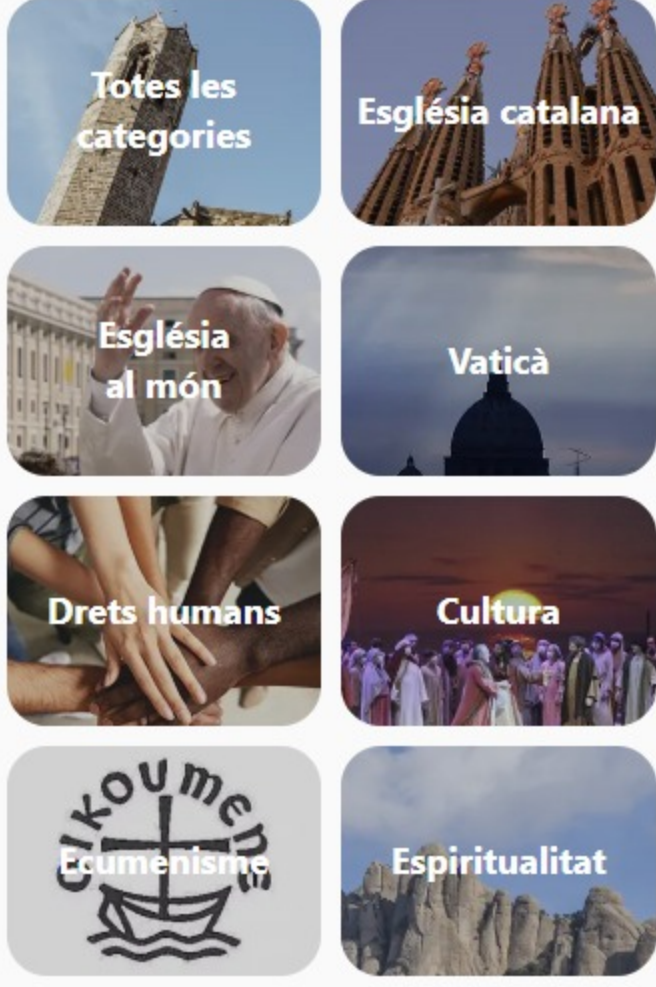
Això ens recorda que sovint tenim una mirada molt curta, limitada al que és útil o pràctic. El Salm 127 eleva la casa, la ciutat i el món a un altre nivell, mostrant que allò que a primera vista sembla inútil pot tenir una importància molt més gran del que pensem.

Per què val la pena continuar construint?

Som constructors, no només físics: moralment també. Tot el que fem té conseqüències: construir barreres, desconfiances o solidaritat. L'acte de construir mai és neutral. Dedicar-nos a les "aparents inutilitats" obre la possibilitat que la nostra vida sigui testimonial. El que sembla inútil sovint té una importància més gran del que imaginem.

Cerca...

Categories

Portada
Església catalana
Església al món
Vaticà
Drets humans
Cultura
Ecumenisme
Espiritualitat

Últimes publicacions

Eloi Aran: "El que sembla inútil és sovint el que ens fa més humans"

Neus Santesmases: "Cada cop que rellegim l'obra d'Hildegarda de Bingen descobrim aspectes fascinants"

Capellans catòlics creen una xarxa internacional a favor de la pau a Palestina

Elise Ann Allen: "Leó XIV sap discutir sobre qüestions complexes sense generar tensions"

Mor a 89 anys a Girona el capellà i historiador Josep Clavaguera

Flama al teu email

L'actualitat social i religiosa al teu correu

Subscriu-te al nostre butlletí

Escriu el teu correu electrònic*

Subscriu-te

